

Asia Kirjallisten teosten kopiointi

Hakija Pirkanmaan poliisilaitos / Nokian poliisi

Annettu 25.11.2009

Tiivistelmä *Kirjoista otetut tekstit olivat TekijäL 1 §:ssä tarkoitettuja kirjallisia teoksia. Näiden teosten kopiointi, muuntelu ja yleisön saataviin saattaminen ilman oikeudenhaltijan suostumusta merkitsi tekijänoikeuden loukkausta. Tekijänoikeuden loukkauksen rikosoikeudellisista seuraamuksista on säädetty TekijäL 56 a §:ssä ja rikoslain 49 luvun 1 §:ssä.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

Pirkanmaan poliisilaitos tutkii tekijänoikeusrikosta, jossa R:n epäillään lainanneen S:n tekstiä. Jutun syyttäjä on pyytänyt poliisia hankkimaan tekijänoikeusneuvoston lausunnon asiasta.

Tekijänoikeusneuvostolle toimitetussa tutkintailmoituksessa todetaan, että R on lainannut tekstiä S:n kirjasta "Taivas yksin tietää" omaan kirjaansa "Vain taivas tietää". Lausuntopyyntöön on liitetty S seura Ry:n intendentin tekemä vertailu kirjojen välillä. Kyseinen vertailu osoittaa R:n lainanneen tekstiä myös muista S:n teoksista.

Osa lainauksista on tutkintailoituksen mukaan sanatarkkoja kopioita jopa henkilönimiä myöten, mikä sulkee pois satunnaisen ja tahattoman yhteneväisyyden mahdollisuuden.

Tutkintailoituksen mukaan tekijänoikeudet S:n tuotantoon omistaa leski T ja G Oy.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain (TekijäL) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. TekijäL 1 § sisältää esimerkkiluettelon tekijänoikeussuojaa saavista teostyypeistä. Tekijänoikeuden kohteena voivat olla esimerkiksi kaunokirjalliset ja selittävät kirjalliset ja suulliset esitykset.

Tekijänoikeudessa teoksella tarkoitetaan luonnollisen henkilön henkisen luomistyön tulosta. Teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla. Tavanomaisena arviointikriteerinä on pidetty sitä, voisiko kukaan muu samaan työhön ryhtyessään päätyä samanlaiseen lopputulokseen.

Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Vakiintuneen näkemyksen mukaan ideat, aiheet, periaatteet yms. jäävät tekijänoikeussuojan ulkopuolelle. Tekijänoikeus ei estä esimerkiksi kahta henkilöä kirjoittamasta kirjaa samasta aiheesta. Suojan kohteena on se teoksen ilmenemismuoto, johon tekijä on omaperäisellä tavalla ajatuksensa saattanut.

TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

Kappaleen valmistamista kirjallisesta teoksesta on esimerkiksi teoksen kopiointi ja painaminen kirjaan. Kirjallinen teos saatetaan yleisön saataviin esimerkiksi kun se levitetään yleisön keskuuteen kirjaan sisältyvänä.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Säännöksen 2 momentin mukaan teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta loukkaavalla

tavalla, älköönkä sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuina tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

TekijäL 41 §:n 1 momentin mukaan tekijän kuoltua sovelletaan tekijänoikeuteen avio-oikeutta, perintöä ja testamenttia koskevia sääntöjä.

Tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuoden päättymisestä (TekijäL 43 §).

Vastaus lausuntopyynnössä esitettyyn kysymykseen

Tekijänoikeusneuvostolta on pyydetty lausuntoa siitä, onko asiassa kysymyksessä tekijänoikeusrikos.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että asiassa on ensin tarkasteltava sitä, onko käytetty teksti tekijänoikeuslain mukaan suojattua.

Tekijänoikeudella suojatun tekstin on ylitettävä teoskynnys eli yllettävä teostasoon. Sen on oltava henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Teoskynnyksen katsotaan yleensä ylittyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi päätenyt samanlaiseen lopputulokseen. Teoksen osat saavat itsenäistä tekijänoikeussuojaa silloin, kun ne teoksesta erillään tarkasteltuna ylittävät teostasoon.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lausuntopyynnön liitteen oikealla palstalla olevat S:n kirjojen otteet ylittävät teostasoon ja saavat tekijänoikeussuojaa kirjallisina teoksina TekijäL 1 §:n nojalla.

TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin muuttamattomana tai muutettuna.

Tekijänoikeusneuvosto on vertaillut lausuntopyynnön liitteen oikealla palstalla olevia S:n teoksia liitteen vasemmalla palstalla olevaan R:n tekstiin niiden samankaltaisuuksien selvittämiseksi.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lausuntopyynnön liitteen oikealla palstalla olevat S:n teokset ovat sellaisenaan tai vähäisin muutoksin identtiset lausuntopyynnön liitteen vasemmalla puolella olevan tekstin kanssa.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että teosten kopiointi, muuntelu ja yleisön saataviin saattaminen ilman oikeudenhaltijan suostumusta merkitsee TekijäL 2 §:n mukaisten taloudellisten oikeuksien loukkausta.

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että lausuntopyynnön tilanteessa on taloudellisten oikeuksien lisäksi loukattu myös tekijälle kuuluvia TekijäL 3 §:ssä säädettyjä moraalisia oikeuksia.

Tekijänoikeuden loukkauksen rikosoikeudellisista seuraamuksista on säädetty TekijäL 56 a §:ssä ja rikoslain 49 luvun 1 §:ssä.

Puheenjohtaja Marcus Norrgård

Sihteeri Marko Rajaniemi

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja),